

УДК 327:32.019.5

© Т. Л. Нагорняк, 2015

<http://orcid.org/0000-0002-6416-5774>

Т. Л. Нагорняк

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ЗРІЗ ПРОТЕСТІВ КІНЦЯ 2013 – ПЕРШОЇ ПОЛОВИНИ 2014 РР. В УКРАЇНІ

Зрілість державності завжди корелюється з міцністю самоідентифікації нації. Якість такої кореляції стає визначальною й часто вдосконалюється під час випробувань. Події кінця 2013 – першої половини 2014 рр. в Україні викрили конфлікт між Державою та Суспільством, який мав наслідками руйнацію цілісності країни, війну в Донбасі, травму ідентичності прикордонних територій та виклик для територіальних громад. Рік після Майдану, Україна результує втратою території, наявністю невизнаної офіційним Києвом війни, внутрішнім конфліктом державної еліти, неузгодженістю функцій ВСУ та Нацгвардії., поширенням впливу антидержавних течій на південно-східних територіях та загрозою цілісності України. Невирішеність долі, статусу та перспектив окупованих територій в Україні загострює конфлікт Суспільства і Держави, активізує внутрішні непорозуміння між суспільними групами, владою та опозицією, аутентичними міфами та ситуативними стереотипами, політичним дизайном та соціальною реальністю.

Ключові слова: «Майдан», «Держава і Суспільство», «Україна - 2014», «війна в Донбасі».

Т. Л. Нагорняк

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЙ СРЕЗ ПРОТЕСТОВ КОНЦА 2013 – ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ 2014 ГГ. В УКРАИНЕ

Зрелость государственности всегда коррелирует с целостностью самоидентификации нации. Качество такой корреляции становится определяющей и часто совершенствуется во время испытаний. События конца 2013 - первой половины 2014 в Украине вскрыли конфликт между Государством и Обществом, последствия которого - разрушение целостности страны, война в Донбассе, травма идентичности пограничных территорий и вызов для территориальных общин. Год после Майдана результирует потерей территории, наличием непризнанной официальным Киевом войны, внутренним конфликтом государственной элиты, несогласованностью функций ВСУ и Нацгвардии, распространением влияния антигосударственных течений на юго-восточных территориях и угрозой целостности Украины. Нерешенность судьбы, статуса и перспектив оккупированных территорий в Украине обостряет конфликт Общества и Государства, активизирует внутренние недоразумения между общественными группами, властью и оппозицией, аутентичными мифами и ситуативными стереотипами, политическим дизайном и социальной реальностью.

Ключевые слова: «Майдан», «Государство и общество», «Украина - 2014», «война в Донбассе».

T. L. Nagornyak

THE SOCIOCULTURAL ASPECT OF THE PROTESTS OF THE END OF 2013 – BEGINNING OF 2014 IN UKRAINE

The statehood's maturity always correlates with the strength of the nation's identity. The quality of such correlation becomes crucial and often being improved during the tests. Events late 2013 - early 2014 in Ukraine exposed the conflict between state and society, which resulted in the destruction of the country's integrity, the war in Donbass, identity's trauma of border territories and challenges for local communities. It is necessary to realize the social assets and liabilities of Maidan for subsequent modernization of the country.

During the years of independence, Ukraine has almost never carried out the policy of forming a unified national (political) identity. The state should reconsider the policy of recreating the Ukrainian's political nation, including ethnic and regional specifications in order to overcome these trends.

Key words: «Maidan», «State and Society», «Ukraine – 2014», «War in Donbass».

Постановка проблеми. Миру без війни ще не існувало [1], а світовий розвиток ставий у своїй зміні циклів колонізації (затвердження імперій / конфедерацій, рух до біполярності, зміцнення військово-техногенного потенціалу людства, глобальність економіки та ідентичності) та деколонізації (територіальна реконструкція світу, зрушення акцентів розвитку у бік соціального капіталу, брендинг «комфортних місць», периферійність капіталізму). Кожні соціально-політичні зрушення (війна і державний переворот, тероризм і СНІД, природні катаклізми та зміни соціального дисплею), як аттрактори таких циклів, актуалізують питання зрілості взаємовідносин Держави і Суспільства. Форматом таких взаємовідносин можуть виступати релігія, політичний режим, соціальний контракт, встановлюючи системні правила гри, за якими політична підтримка державних інститутів масами конвертується в зростання прибутків населення різного роду (економічної стабільності, правового, матеріального та соціального захисту населення, поширення можливостей та забезпечення перспектив росту системи в цілому, її символічного та соціального капіталу). Обраний формат взаємовідносин Держави і Суспільства виступає стрижнем модернізації системи, відповідальність ключових акторів (влади, громади, бізнесу, медіа-середовища) та відповідність їх діяльності єдиній стратегічній моделі, якої прагне система, є основним чинником її успішного оновлення. Контрольні точки взаємовідносин держави і суспільства віддзеркалює медіа-простір. Якість останнього (як національного, так і світового – зовнішнього до системи, що трансформується) закріплює за медіа-представниками ролі

від професіоналів, що здатні створювати адекватну картину світу до «стерв'ятників», які проти усіх, та обслуги окремих акторів, їх рупорів та райтерів.

Аналіз актуальних досліджень. Полідисциплінарні дослідження взаємовідносин між Державою та Суспільством, доводять, що вони обумовлені принципами, які сформовані:

– історично (форма взаємовідносин держави та індивіда, територіальний устрій, адміністративне управління, історична пам'ять) та цивілізаційно (ментальні риси населення, його етнічний склад та моделі світосприйняття, здатність до самоорганізації, та аутентичні форми політичного гено-тексту (автентичного пласту ментальних цінностей народу, що віддзеркалюються у вербальних та невербальних дискурсах) [6–7; 10];

– геоекономічно (фактори первинної природи (ресурси, локація) та створені людиною чинники розвитку (традиційні капітали системи [2] (фінансові потоки, агломераційний ефект, людський капітал, інфраструктура, тип економіки та управління) [4];

– поточним соціальним дисплеєм (соціальна стратифікація населення, групи інтересів, соціальні ролі, пріоритетність та статусність інтеракцій в суспільстві, соціальні коди [3], інтелектуальний та культурний ресурси нації, зрілість територіальних громад);

– політико-інформаційним середовищем (політичні дискурси та фено-текст системи (сучасні прояви політичного тексту у вигляді меседжів і промов, що продукують автори і модератори тексту з метою встановити контроль над центром структури політичного тексту) [6], організація влади та розвинутість громадянського суспільства, прозорість виборів та системи правосуддя, зрілість політичного ринку, якість медіа-поля, забезпечення політичних прав і свобод громадян).

Перераховані групи принципів-умов є «територією», де народжуються цінності політичної нації. Принципи (чи задані умови) не є цінностями. «Принципи – це територія. Цінності – це карти. Якщо ми цінуємо справжні

принципи, ми приходимо до істини – до розуміння явищ такими, якими вони є насправді. Принципи подібні маякам, які вказують шлях. Це природні закони, які неможливо порушити. Принципи – це спрямовуючі людської поведінки, які, безумовно, володіють стійкою і постійною цінністю» [13].

Маючи принципи, на підставі яких ведеться діалог між суспільством та державою, держава-нація має напрацювати цінності й вкласти їх до Центру структури тексту суспільства (це принциповий, системоутворюючий ціннісний стрижень, на який орієнтується нація – ціннісні установки суспільства, які позитивно сприймаються абсолютною більшістю населення) [11], що б виступав однаково визначальним маяком у діяльності державних інститутів, медіа-представників, суспільства. Мірилом кожної виборчої кампанії, інформаційної пропаганди, соціальних запитів, громадських рухів, бізнес-проектів та ефективності уряду.

Події кінця 2013 – першої половини 2014 рр. в Україні стали кульмінацією протистояння Держави і Суспільства у форматі «верхи» не хочуть, а «низи» змогли.

Метою цієї статті є спроба автора усвідомити сутність українських подій кінця 2013 – першої половини 2014 років по осі конфлікту Держава – Суспільство у контексті подальшої модернізації України.

Виклад основного матеріалу. Протистояння Держави і Суспільства в Україні тлумачаться автором як результат «напрацювань» системи у контексті її модернізації на 2013 рік, серед яких, об'єктивні та суб'єктивні (відповідно до діючих ключових фігур) чинники:

– історико-об'єктивні (централізований етатизм в управлінні та соціальний запит на «сильну руку» в населення унаслідок тривалого несамотійного розвитку українських земель, територіально-адміністративний устрій – спадок радянської системи, непорозуміння між Заходом та Сходом України відносно символів, що містить історична пам'ять й аутентичні форми політичного гено-тексту) та цивілізаційні (суперполіетнічний склад населення (більше 130 етносів), схильність до

хуторянства, вільнодумства, ширості та родинності, самоорганізація в малих групах);

– геоекономічні об'єктивні (багата природними ресурсами країна із локацією на перехресті європейських шляхів, внаслідок державного управління, відтік активів за кордон (як фінансових потоків, так і людського капіталу), високий агломераційний ефект із депресивними прикордонними пустощами, слабка інфраструктура, ручне керування економікою, хибна екологія);

– поточний соціальний дисплей українського суспільства (сплощення піраміди соціальної стратифікації населення (маргіналізація середнього класу), непрозорі соціальні ліфти, формування клік, де особистісна відданість пріоритетніша за професіоналізм, зрощення фінансового і політичного капіталу, локальні групи інтересів (регіональні ФПГ, «Сім'я») та соціальні ролі для «своїх», примітивні соціальні коди, високий рівень інтелектуального капіталу нації та якісні зрушення у бік посилення соціального капіталу груп, незрілість територіальних громад);

– поточне політико-інформаційне середовище (пустота Центру структури українського тексту, суперечність політичних дискурсів та фено-тексту України, непрозора організація влади й виборів, системи правосуддя, заангажованість мас-медіа та НГО, незрілість політичного ринку, порушення політичних прав і свобод громадян, монополізації влади президентом В.Януковичем, фактично монопартійність, парламентські вибори – 2012 без виборів, відсутність інформаційної та національної політики в Донбасі та АРК протягом усіх років незалежності, слабкий національний брендинг [8], суперечливі кроки зовнішньої політики, інформаційна війна ззовні, симулякризація основних смислів української нації).

Для характеристики соціокультурного зрізу непорозумінь Держави і Суспільства важлива історична пам'ять, яка трансформується в соціальний дисплей та специфіку інтеракцій соціальних ролей із локальними домінантами під час великих криз. Для українського суспільства –

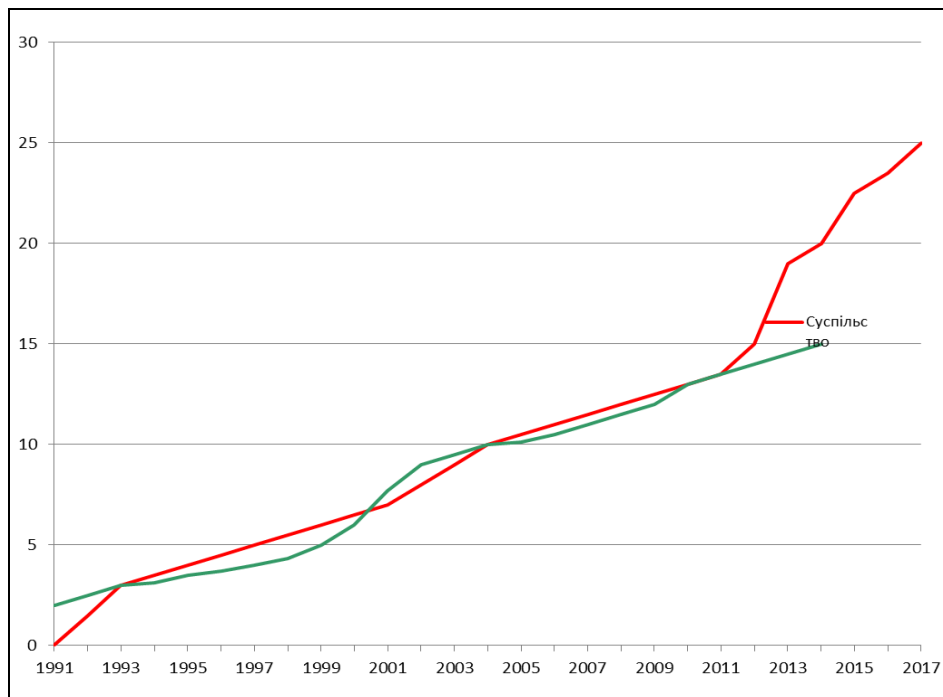
поліетнічного, мультикультурного, ідеологічно та соціально неоднорідного – тривалий час було притаманне панування правлячого класу (посадові повноваження + фінансово-економічні важелі впливу), який ефективно використовував регіональні соціокультурні відмінності для усунення соціально-економічних та політичних питань. Проте, вічно це тривати не могло. Для системи, що трансформується, особливо важливо постійно розуміти на кого спирається влада. Якщо Держава спирається на олігархів та діє в їх ім'я, то характер гібридності режиму буде тяготити в бік автократизму чи тотального контролю системи Центром (не залежно від особи президента). Якщо – на Суспільство, демократичні тенденції будуть прагнути паритетності його з Державою.

Соціальний контракт України тривалий час був схожий на «Модель осілого бандита» МакГіра – Олсона. Держава в цій Моделі перебуває в стані анархічної влади, а система може виявитися нежиттєздатною з цілого ряду причин. При такому розвитку подій на місці колишньої анархічної структури через якийсь час виникає система, в якій деякі індивіди або групи (як владні, так і ФПГ) мають переваги в здійсненні насильства перед усіма іншими індивідами або групами, але не володіють такими перевагами один перед одним (тримає війна клік). У таких бандитів немає стимулів не тільки сприяти виробництву суспільних благ, конструювати діалог з Суспільством, у них відсутні стимули до якого-небудь самообмеження й своєї діяльності. Іншими словами, «гастролер» діє в умовах структурної невизначеності, яка змушує його дисконтувати свої очікувані майбутні доходи за дуже високою ставкою (не через порозуміння з конкурентами, а через їх усунення в неправомірний спосіб). Це призводить до того, що бандит-гастролер буде прагнути максимізувати свій короткостроковий дохід». Так відбувається із партією влади в парламенті, ключовими олігархами, президентами та їх оточенням. Конкуренція між бандитами-гастролерами рано чи пізно повинна так чи інакше призвести до появи такого суб'єкта чи групи, який буде володіти перевагами в здійсненні насильства перед усіма іншими

мешканцями даної території (встановлення авторитаризму на кшталт влади В. Януковича). «З'являється так званий осілий бандит, структура стимулів якого істотно відрізняється від структури стимулів бандита-гастролера» (вони можуть бути несподіваними або погано зрозумілими (девіантними для суспільства та бізнес еліти, й через це дієвими). «Це виражається, в першу чергу, в скороченні ставки дисконтування очікуваних майбутніх доходів осілого бандита: майбутнє для нього стає дорожче, оскільки зменшується невизначеність. Останнє пояснюється тим, що осілий бандит, здійснюючи насильство (до якого не готові конкуренти), здатний контролювати певну територію, тобто припиняти появу на цій території бандитів-гастролерів» [9]. Так розвивалися цикли концентрації влади в «одних руках», які закінчувалися протестними акціями суспільних груп, що призвели до масового протесту всього Суспільства в Україні. Модель життєвого циклу українського Суспільства виглядає приблизно наступним чином:

Становлення громадської активності в контексті МЖЦ взаємовідносин Держави і Суспільства

<p>Протистояння Уряду Л.Кучми та президента Л.Кравчука, 8-23.06 - загальний довготривалий страйк трудівників Донбасу. Сесія Донецької обласної ради народних депутатів ухвалила рішення про недовіру Президентові України, а також вимогу провести всеукраїнський референдум про недовіру Президенту, ВР і радам народних депутатів усіх рівнів до 1 жовтня 1993 р.</p> <p>Результат – дострокові президентські вибори за підтримки ФПГ. Формування НПУ (незалежної профспілки гірників України)</p>	<p>Протистояння Уряду П.Лазаренка та президента Л.Кучми, ідеологічні суперечки в ВРУ: пропрезидентські центристські партії з крайніми КПУ та НРУ. Загибель В.Чорновола та висилка за кордон П.Лазаренка на передодні президентських виборів.</p> <p>Результат - президентські вибори за підтримки ФПГ. Початок формування поляризованої партійної системи, двовекторність зовнішньої політики</p>	<p>Протистояння Уряду, ВРУ та президента Л.Кучми, ідеологічні суперечки у ВРУ як наслідок переділу крупного бізнесу.</p> <p>Результат – перемога правих на виборах до ВРУ та на президентських виборах – 2004. Протести по усій країні. Протистояння Заходу і Сходу. Формування та перемога опозиції «Сила народу». Конфлікт зовнішніх акторів на території України = Помаранчева революція і Перший Майдан в Україні. Євроінтеграція України.</p>	<p>Недєздатні ВРУ, Уряд і Президент. Протистояння ФПГ. Напряга в суспільстві, протистояння ЮВТ і ВФЯ. Курс на Євро - 2012 (війни ФПГ за бюджетні субвенції).</p> <p>Результат – Перемога В.Януковича на виборах президента, російський вектор політики, централізація влади, економіки. Найвищий показник соціальної диференціації.</p>	<p>Протистояння влади і суспільства. Протести по усій країні. Протистояння Заходу і Сходу. Самоорганізація Майданів :</p> <p>1)Врадієвського проти свавілля міліції; 2) Євромайданів; 3) Майдану проти влади В.Януковича в Києві; 4) Майданів ДНР і ЛНР за Малоросію.</p> <p>Зовнішні чинники та військовий конфлікт в Донбасі.</p> <p>Результат – Дострокові президентські та парламентські вибори. Євроінтеграція України. Децентралізація.</p>					
1993-94рр.	1998-99 рр.	2001-2004 рр.	2010р.	2013-2014рр.					
9 - 11 років – 1 цикл – 1993 – 2004рр.			9 - 11 років – 2 цикл – 2004 – 2014 рр.						
1991	1994	1995	1999	2000-02	2004	2005	2008-10	2011-2012	2013-14

Аналізуючи хвилі громадських протестів, видно, що усі вони виникали на фоні внутрішньовладних непорозумінь (протистояння уряду чи парламенту з президентом) і використовувалися олігархами для перерозподілу ресурсів в країні шляхом приведення до влади «свого» президента. У цьому контексті Україна має вже напрацьований досвід кон'юктурних майданів та страйків. Майдани за цілісність країни кінця 2013 року – перші в українській історії протести, які продемонструвати високу самоорганізацію громади та показали Суспільство реальним політичним актором. Перший раз Майдан постав проти влади олігархів як такої, що призвела до люмпенізації українців та намагалася стати на заваді реалізації громадянських прав і свобод – вирішувати долю країни. Ефективність системних трансформацій на думку Р. Дарендорфа [12], полягає в поступовості змін. Його «теорія трьох часів» зазначає, що темпоральні характеристики тривалості соціокультурних (дві генерації по 26 років), економічних (у середньому – 6 років), політичних (закріплення суспільних інновацій у новій конституції – 6 місяців) зрушень принципово різні. Тому слід модернізацію політичної системи розпочинати з соціокультурного зрізу реформ через економічні до консолідації оновленої

системи молодого політичною елітою із конституційним закріпленням модернізаційної моделі. Виходячи з циклів, можна констатувати, що у 2017 році слід очікувати народження нової пасіонарності, поширення активістської політичної культури за масштабом та кількістю учасників, і закінчення циклу по осі Держава – Суспільство. Результати військового конфлікту в Донбасі та парламентських виборів – 2014 стануть умовою подальших протестів (видно з граф-моделі, що суспільний протест зростатиме в період 2004–2017 рр.). МЖЦ державної влади на 2014 р. перебуває у фазі біфуркації, розвиток якої можливий за двома сценаріями: повторення попереднього циклу автократії з орієнтацією на олігархів чи новий цикл компромісного діалогу Суспільства і Держави в Україні).

Висновки і перспективи подальших досліджень. Слід усвідомити соціальні активи і пасиви Майдану для подальшої модернізації країни.

1. Ведення АТО та її інформаційний супровід, враховуючи жертви серед мирного населення, руйнування інфраструктури, блокування постачання населених пунктів продуктами і медикаментами, пропагандистський негативний ефект російськими ЗМК, що пояснює підтримку сепаратизму на референдумі. Усе це здатне в суспільній свідомості створити нову підставу протистояння Заходу і Сходу на осі «ви (Донбас) винні у тому, що ми за вас гинули та за відтворення на ваших територіях терору», а в Донбасі (особливо в промислових невеликих містах Донеччини та прикордонних РФ територіях Луганщини), як наслідок, соціокультурна єдність з українським буде остаточно похована навіть у разі відновлення адміністративної спроможності української держави на території Донбасу. Той рівень ненависті, який зараз існує між носіями різних ідеологічних чи геополітичних позицій, дивовижний. Склалася картина світу неприйняття опонентів, зникла можливість бачити в них не таких самих людей, як ти сам, а фактично демонізувати їх, радіти їх фізичному знищенню (не тільки бойовиків, а й тих мирних людей, що дотримувалися інших позицій). Зараз така екзальтація існує з обох сторін, і це говорить про те, що

Суспільство вже функціонує в режимі громадянської війни, вже готове існувати у режимі партизанщини та доносів. Держава за таких умов відповідальна за подальше мирне відновлення ментально єдиної України. За таких умов нова інформаційна політика, перегрупування професійних кадрів, відновлення держзамовлення на перше робоче місце по всій Україні, міжпрофесійна стратифікація регіонів та спільні соціальні проекти можуть пом'якшити вказану тенденцію.

2. Відчуваючи *новий цикл деколонізації*, занепаду імперій, які ще декілька років тому вдавалися непереможними, сакральна цілісність України є цінністю. Для закріплення її після перемоги України в війні в Донбасі, *слід працювати над Центром структури українського тексту*. Першочерговим у трансформаційних процесах є означення моделі соціуму, на досягнення якої він спрямований, і стратегії, що інституціонально конституювала б багатомірний соціокультурний простір з його автентичними властивостями за допомогою Центру структури політичного тексту України – тобто тими цінностями, антицінностями, які сприймалися б більшістю народу України однаково. В Україні даний концепт не реалізується. Стрижнева сутність цієї модернізаційної моделі, про яку йде мова, криється на гено-рівні цього політичного тексту, тобто у глибинному, архетиповому, аутентичному пласті соціокультурних цінностей народу. Український соціум трансформується досить повільно, постійно змінюючи внутрішні і зовнішні вектори процесу, за рахунок мотивів політичної цілеспрямованості того чи іншого політичного гравця. Конституційні зміни, творення законів з метою захистити свій бізнес і олігархічні інтереси, меседжі і промови політичних гравців, які спрямовані на отримання політичних дивідендів, однак не сприймаються українським народом, тому що не орієнтуються на архетипово задані і властиві саме українським реципієнтам цінності і не апелюють реальних і бажаних українцями перспектив. Непослідовність та недосконалість політичних реформ в Україні стали на заваді не створення сприятливих умов для динамічного розвитку політичного процесу на шляху

дійсної демократизації українського суспільства, наслідком чого стали хронічні і досить гострі суперечності між гілками влади, між центром і регіонами, між провідними лідерами, між елітарними угрупованнями і т. ін. Все це не тільки привело до політичного розколу в суспільстві, а й до внутрішньополітичної кризи і низької діяльності провідних державних владних інститутів.

3. *Донбас в українському дискурсі* завжди почував себе обранцем. Тісне переплетення історичного розвитку, інтересів і господарства двох областей України Донецької та Луганської, зумовили неформальне об'єднання їх в загальний історико-культурний та економічний регіон Донбас (Донецький кам'яновугільний басейн). Фраза «Донбас годує всю країну», що мала рацію в кінці 1960-х – поч. 1970-х рр. за часів СРСР, трансформувалася в міф та проросла в свідомості представників цього регіону стереотипами «шахтар і металург – гордість країни», «чорне золото – сила Донбасу», «Донбас сам себе прокормить», «Донбас – сила і краса України». Щоб розуміти чому мешканці Донбасу демонструють відмінну від всієї України прикордонну самоідентичність, слід знати наступне: 1) це – прикордонний регіон з РФ, яка ні на один день з 1991 року не припиняла тут свою пропаганду. На тлі відсутності державної політики формування єдиної політичної нації, це мало результат – територіальна ідентичність («я з Донбасу») пріоритетніша за громадянство. В Донбасі завжди, починаючи з радянських років, оберталися величезні гроші, існували бюджетні тіньові схеми, що притягувало в регіон кримінал. Мешканці Донбасу (як верхівка, так і робочий клас) були заможними за радянськими показниками добробуту і мали державну шану. Суспільство тут почувало себе значущою ланкою державних процесів. Але з середини 1970-х рр. вугільне джерело фінансового обігу затребувало великих іноземних інвестицій та державних субвенцій. Через те, що дивіденди від таких «вкладів» – процес важкий, довготривалий та ненадійний, уряд СРСР почав згортати усі держпрограми розвитку вугільної галузі та повністю їх закрити через занепад СРСР. Ера

вугілля як палива закінчилася в світі й проблемний Донбас із депривацією населення отримала Україна. Тут часто й зараз присутня невідповідність бажаного і реально можливого. В Донбасі 33% людей у віці за 60, як ні в одному регіоні. Вони народжені в СРСР, тобто все найкраще в житті вони пов'язують з радянським періодом, це обумовлює пріоритетність медіа покриття російських ЗМК, високий рівень довіри президенту РФ В. Путіну, тісні взаємозв'язки економічні, культурні, родинні, наукові з РФ та її Південним федеральним округом у першу чергу, російськомовність населення. Вони не стільки проросійські, скільки прорадянські, але на фоні останніх політичних перетворень, разом з першою категорією, вони «зробили» псевдореферендум 11 травня 2014 р., голосуючи проти «фашизму» в обличчі України; 2) Паралельно з тим, відповідаючи на конкретні питання, ідею відокремлення області (регіону) від України та приєднання до іншої держави підтримали лише 8%. Тільки 17% населення Донбасу хотіли б, щоб їх область вийшла зі складу України і створив свою незалежну державу (ДНР або ЛНР). Дослідники підкреслюють, що сепаратистські настрої в цілому в Україні більше підтримують люди старшого віку. Так, серед молоді до 30 років хотіли б від'єднати свою область і приєднати до іншої країни 13%, серед людей, яким за 55 років – 29%. У той же час значна частина населення (32%) вважає, що між західними і східними регіонами України існують глибокі політичні протиріччя, мовні та культурні відмінності, а також відмінності в економічному розвитку. Більш того, ці люди переконані, що в перспективі ці регіони можуть роз'єднатися, створити свої держави, або ж увійти до складу різних інших держав. Найбільше подібні ідеї популярні на Донбасі (58%) і на Півдні (48%), найменше така думка поширена в Центрі (20%) і на Заході (20%). На Донбасі ця думка про істотні суперечності між регіонами особливо поширена серед людей старшого віку – так думають 66% людей, яким за 55 років, і 49% – у віці до 30 років [5]; 3) За чисельністю та щільністю населення, Донбас є суперполіетнічною площадкою (тут мешкають представники 130 етносів),

Донецька область – це трохи більше 4% території, 10% населення, 15% – валового продукту і 25% експорту, але цей регіон сьогодні дотаційний. За умов, що кількість населення робить цей регіон вагомим електоральною картою, Донбас завжди отримував своє політичне представництво й відповідно бюджетне фінансування. Донбас дуже відрізняється від майже усіх регіонів країни за обігом капіталу, рівнем бізнес-адміністрування, кількістю міжнародних представництв та заходів світового рівня. Внаслідок чого, «донецькі» (ФПГ та еліта) протягом років незалежності постійно виступали медіатором між Державою та Суспільством, пишучи сценарій вистав задля своєї вигоди. Мешканці регіону ставали заручниками своїх олігархів, претензій РФ та офіційного Києва. Україна мала періоди, коли Донбас ставав більш серйозним гравцем, ніж Держава, на жаль. Один з таких періодів – предмет цього дослідження.

4. *Контрольні точки взаємовідносин Держави і Суспільства* сьогодні закріплюються кров'ю мирних громадян Донбасу. Тут за єдину і сильну, вільну та горду Україну кладуть свої життя українські солдати і офіцери з різних куточків країни. Тут представники РФ з особливою жорстокістю намагаються встановити «сіру зону» з назвою Новоросія. Точку невороття вже подолано. Раціонально, Україну до протестів зими 2013 року характеризує: монополізація країни, зубожіння народу, вихолощення середнього класу, зростання зовнішнього боргу, залежність від зовнішніх гравців, зрада національних інтересів державними діячами, «партійна доцільність», порожній політичний текст, примітивні соціальні ліфти, високий відсоток урбанізації і оголення прикордонних територій, ручне регулювання виборів, партій, свобод і прав громадян, незахищеність громади. Україна сьогодні це – втрата територіальної цілісності країни, зруйнована інфраструктура, непрацездатна економіка, зубожіння народу, залежність країни від зовнішніх гравців, зростання зовнішнього боргу, «партійна доцільність», примітивні соціальні ліфти, заангажований політичний текст, незахищеність громади, мобілізація населення без

оголошення війни, міграція і еміграція, прагнення до монополії в країні шляхом військових дій, переділу бізнесу та інформаційних війн персональних внутрішніх гравців та їх «продуктів» – партій, одіозних персон, батальйонів і територій.

Принципова розбіжність між Україною «до» і «після» – згуртованість Громади. І зараз її час. Український народ або разом закріпить курс на вільну європейську країну, або знову дозволить владі вирішувати долю своїх дітей. Донбас та війна на Сході залишаться в політичній історії незалежної України як випробування на цілісність та міцність національного духу. Закріплення перемоги та відтворення мирного життя в зонах АТО можливе лише за умов призначення військових губернаторів (на кшталт післявоєнної Німеччини) та недопущення старої еліти до органів місцевої влади. Громада Донбасу перероджується на очах. Донбас вперше усвідомив цінність Держави і силу Суспільства не втратити її назавжди. Контрольна точка перемоги народу України та встановлення компромісного (Суспільства з Державою) шляху розвитку, стане практика усвідомлення територіальними громадами себе реальним політичним актором, що має вимогами прозорості державних рішень, самостійно здатний захищати інтереси міста та реальними вчинками відтворювати перспективи вільної самодостатньої країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Басовская Н. И. Столетняя война: леопард против лилии / Н.И. Басовская. — М. : АСТ, 2002. — 349 с.
2. Бурдьё П. Социальное пространство: поля и практики / Пьер Бурдьё; [пер. с франц.; отв. ред. перевода, сост. и послесл. Н. А. Шматко]. — М. : Алетейя, 2007. — 576 с.
3. Гофман И. Анализ фреймов: эссе об организации социального опыта / Ирвинг Гофман. — М. : Ин-т социологии РАН, 2003. — 752 с.
4. Зубаревич Н. В. "Развитие крупных городов России. С креативного неба на землю" : Лекция в рамках проекта "Городские среды" 31 марта 2014 года в ННГУ им. Н.И. Лобачевского [Электронный ресурс] / Н. В. Зубаревич. — Режим доступа : <https://www.youtube.com/watch?v=YmRhD5tcsY8>.
5. Киевский международный институт социологии. Майдан-декабрь и Майдан-февраль: что изменилось? [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://www.kiis.com.ua/?lang=rus&cat=reports&id=226&page=2>.
6. Крістева Ю. Полілог / Ю. Крістева. — К. : Юніверс, 2004. — 482 с.

7. Крістева Ю. Самі собі чужі / Ю. Крістева. — К. : Вид-во Соломії Павличко «Основи», 2004. — 262 с.
8. Нагорняк Т. Л. Брендинг території як державна та регіональна політика: [монографія] / Т. Л. Нагорняк. — Донецьк : Видавництво «Ноулідж», 2013. — 367 с.
9. Пискунов В.В. Концепт общественного договора: классические и современные формы / В. В. Пискунов. – Автореф.дис. на соиск. наук. ступ. к-та филос. наук : М. — 2005. — 21с.
10. Пирс Ч.С. Логические основания теории знаков / Ч. С. Пирс; [пер. с англ. В. В.Кирющенко, М. В.Колопотина]. — Спб. : Лаборатория Метафизических Исследований философского факультета СПбГУ; Алетейя, 2000. — 352 с.
11. Соссюр Ф. Курс общей лингвистики / Ф. Соссюр. — М : КомКнина, 2007. — 278 с.
12. Dahrendorf R. Elemente einer Theorie des sozialen Konflikts / R. Dahrendorf —München : Gessellschaft und Freiheit, 1965. — 254 s.
13. Covey S. The Seven Habits of Highly Effective People / S. Covey. — L. : Simon & Schuster, 1989. — 189 p.